

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. X. - An sagacitas sit virtus mentis distincta à prudentia?

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

vera cōsultatio, quæ ex malis principijs medijsq; nascitur.

Opp.

Finis optatus sæpe omittitur, cum diu ac multū de medijs deliberetur, ergo semper diuturnum tempus ad consultationem requiri non debet.

Resp.

Ne hoc fiat, alia virtus nēpe solertia à philosopho adijcitur, quæ est habitus citò ac velociter inueniendi mediū, sed de hac virtute proxima instituitur disputatio.

Opp.

Eubulia, sagacitas, & sententia sunt virtutes mentis: ergo sunt plures virtutes mentis quàm quinque.

Resp.

Virtutes mentis sunt, aut Primarie, quæ sunt numero quinque, aut Secundarie, & sic sunt plures.

C A P. X.

An sagacitas sit virtus mentis distincta à prudentia?

FOELIX est ingenium quod citò prompteq; rerum causas percipit: acumen sæpe ingenij quæro, consilium semper non requiro. Discrimen eminet, caue, nam mora periculum, sagax ingenium salutem adfert. Necessè est aliquādo vti consilio, est etiam necessarium ali-

aliquādo frui ingenio: vt ergo apud Arist.
 de virtute consilij, ita nunc de virtute in-
 genij agitur. Hæc virtus solertia est, quæ
 definitur habitus quasi præsentis animi,
 quo citò prōpteq; sine gyro deliberatio-
 nis optima inueniuntur media. Huic vir-
 tuti alia affinis & cognata in textu tradi-
 tur, nominatim sagacitas, quæ definitur Sagacitas.
 habitus mentis inclinās flexensq; homi-
 nem ad rectè iudicandū de mediis, quæ
 per consilium aut solertiā inueniuntur.
 Opponitur huic virtuti, vt ait Arist. hebe-
 tudo ingenij, qua laborātes tardi & quasi
 asini dicuntur. Quid multis? hæc virtutes
 nempe cōsiliū, solertia, sagacitas & sen-
 tentia sunt partes & species practicæ pru- Prudentia
 dentia. Est enim prudentia munus deli- munera.
 berare, quod à consilio; prompte & inge-
 niosè aliquādo medium inuenire, quod
 à solertia; rectè de mediis inuētis iudica-
 re, quod à sagacitate; cū iudicio æquita-
 tis & iustitiæ quasi vocem coniungere,
 q̄ à sententia habet & mutuatur. Vnum
 autem superest officiū, nēpe circūstā-
 tias in actione cuiusq; virtutis præscribere q̄
 sibi vt proprium & germanū vendicat.

Distinctio.

Actus prudentia sunt quinque. {
 Deliberare, vnde cōfiliū, quod eubulia.
 Cirò medium, si opus sit inuenire, vnde
 solertia, quæ eustochia.
 Rectè de inuentis mediis iudicare, vnde
 sagacitas, quæ synesis.
 Iudicium absoluere, vnde sentētia, quæ
 gnome dicitur.
 Circūstantias actionis præscribere, vnde
 proprium nomen prudentia ducitur.

Opp.

Sagacitas & sententia insunt nobis à natura: ergo non sunt virtutes. Antecedens est Aristotelis in II. cap.

Resp.

Sunt à natura inchoatè non perfectè.

Opp.

Constat prudentia ex istis virtutibus: ergo sunt potiùs partes quàm species prudentia.

Resp.

Constat vt totum vniuersale, non vt totum integrale, nam de illis in questione natura predicatur.

Opp.

Sagacitas non est prudentia: ergo non rectè docetur quòd prudentia de sagacitate predicetur. Antecedens apertè est in textu huius capituli.

Resp.

Prudentia { Generaliter, & sic sagacitas est prudentia.
 considera- {
 tur, vel { Particulariter, & sic non est.

Opp.

Opp.

Providentia, circumspectio, docilitas species prudentia à multis ponuntur ergo sunt plures.

Resp.

Sunt quaedam potentiae non species, aliter respondendum est, quod ad has species reducantur.

Opp.

Prudentia diuiditur in politicam, æconomicam, & priuatam, vt in suas species ergo malè diuiditur in has species.

Resp.

Prudentia est genus, & primū in hac genera diuiditur tum iterū in has vt in infimas species subdividitur.

CAP. XI.

An sententia sit virtus mentis distincta à prudentia?

VT quies motum corporis, ita sententia mentis iudicium claudit. Est enim sententia veluti prudentis anima, quæ altiora discutit & concludit. Nam vt sapientia diuiniora quàm scientia in contemplatione rerum, ita sententia maiora quàm solertia in actione humana respicit. Sed animaduertendum hîc est, quòd sententia vt comes æquitatis iudiciū in defectione legis maximè spe-

Comites sunt
æquitas &
sententia.

Gg 5 Et,